

เครื่องมือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (0 – 5 ปี) กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง

วันเฉลิม ฤทธิมนต์

ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบและแรงงานข้ามชาติ กรมอนามัย

เป้าหมายและวัตถุประสงค์/แรงบันดาลใจ

“เด็กชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง” ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีถิ่นที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร ขาดการเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง สภาวะสุขภาพจึงถูกคุกคามด้วยการเจ็บป่วยและการเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพต่างๆ จากการประเมินสภาวะสุขภาพเด็กแรกเกิด – 5 ปี ในพื้นที่ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) ในปี 2558 ของศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ ในจังหวัดเชียงใหม่ ตาก และแม่ฮ่องสอน พบกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย (แรกเกิด – 5 ปี) จำนวน 1,171 คน ได้รับการประเมินพัฒนาการเพียงร้อยละ 2.20 ในเด็กที่ได้รับการประเมิน พบว่ามีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 48.13 มีพัฒนาการล่าช้าถึง ร้อยละ 43.82 จากการศึกษาเพิ่มเติม พบว่าไม่มีเครื่องมือประเมิน และส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสมสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เนื่องจากไม่ได้เรียนหนังสือ สื่อสารภาษาไทย อ่านหรือเขียนภาษาไทยไม่ได้ ประกอบกับสภาพความห่างไกลทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก ยากลำบาก ที่หลายพื้นที่ แทบจะตัดขาดจากโลกภายนอก โดยเฉพาะในฤดูฝน นอกจากนี้ มีความเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อการใช้เครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็ก(DSPM) กล่าวว่า การตรวจพัฒนาการเด็กมีหลายด้าน มีจำนวนข้อเยอะ ตัวหนังสือเยอะ ทำให้เกิดความสับสน การแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาชนเผ่า อาจจะแปลความหมายไม่ถูกต้อง

ศูนย์ฯ จึงพัฒนาเครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง เผ่ากะเหรี่ยง ที่เหมาะสมต่อการใช้สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยพัฒนาเครื่องมือ ในรูปแบบ “ภาพพลิก” เพื่อให้ง่าย สะดวก และเหมาะสมกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็ก ใช้ประเมินพัฒนาการเด็กได้ถูกต้อง

กระบวนการสร้าง Innovation

1. ทบทวนองค์ความรู้ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อทำความเข้าใจ และออกแบบเครื่องมือ พบว่า “ภาพพลิก” เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมกับการสร้างการรับรู้
2. รับฟังความคิดเห็นและพัฒนาเครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยและออกแบบผลิตเครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ฉบับทดลองใช้ในพื้นที่ นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงชิ้นงาน ก่อนทำการทดสอบ
3. ทดสอบ (try out) เครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย
4. ปรับปรุงเครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง เผ่ากะเหรี่ยง
5. ส่งมอบเครื่องมือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง เผ่ากะเหรี่ยง
6. ประเมินผล เครื่องมือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง เผ่ากะเหรี่ยง

ผลสำเร็จของ Innovation ประเมินผล/คุณค่าของ Innovation

ได้เครื่องมือในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ทำให้ผู้ดูแลเด็กสามารถใช้ประเมินพัฒนาการเด็ก ได้รับผลการประเมินที่แท้จริงและถูกต้อง รวมถึงส่งเสริมให้เด็กกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงและเผ่าอื่นๆ ที่มีสภาพการดำรงชีวิตยากต่อการเข้าถึงหน่วยบริการสาธารณสุข ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการที่ดีสมวัย

แนวทางการขยายผลหรือพัฒนาต่อยอด

ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิผลของเครื่องมือประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง และแพร่กระจายนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการใช้เครื่องมือนี้อย่างแพร่หลายไปในพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ 20 จังหวัด ครอบคลุมกลุ่มชาติพันธุ์ และครอบคลุมพื้นที่ 20 จังหวัด